

Derleme Makalesi/Review Article

Kadın Sağlığı ve Dijital Dönüşüm: Dijital Sağlık Okuryazarlığı

Tuğçe YASATEKİN¹

Women's Health And Digital Transformation: Digital Health Literacy

ÖZ

21. yüzyılda internet ve dijital teknolojiler hızla gelişmiş ve günlük yaşamda önemli bir yer edinmiştir. Bu gelişmeler sağlık alanında dijitalleşmeyi hızlandırarak dijital sağlık kavramını ortaya çıkarmıştır. Dijital sağlık, internet ve teknoloji kullanılarak sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi ve bilgiye erişimin sağlanması anlamına gelir. Ancak, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak dijital sağlık okuryazarlığı becerisiyle mümkündür. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), dijital sağlık yeteneklerini elektronik kaynaklardan bilgiye erişim, bu bilgiyi anlama ve çözme becerisi olarak tanımlamaktadır. Kadın sağlığı gibi ayrıntılı hizmetleri içeren alanlarda bu beceri önem taşımaktadır. Kadınlar; ürojenekoloji, jinekoloji, infertilite, menopoz ve cinsel sağlık gibi konularda yaşamlarının farklı dönemlerinde sorunlarla karşılaşmaktadır. Kadın sağlığı hizmetleri, fizyolojik, sosyal ve çevresel faktörleri içeren kapsamlı bir yaklaşımı gerektirir. Dijital sağlık teknolojilerinin yaygınlaşması, yapay zekâ, robotik cerrahi, tele-sağlık, mobil uygulamalar teknolojiler gibi araçlar yoluyla tanı, tedavi ve önleyici sağlık hizmetlerini destekleyerek sağlık profesyonellerine ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Dijital sağlık okuryazarlığı, kadınların sağlık bilgilerine erişimini artırıp kendi sağlıklarını yönetmelerini sağlamakta, hastalıkların önlenmesine ve sağlık sonuçlarının iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Ancak Türkiye'de dijital sağlık okuryazarlığını artırmaya yönelik çalışmaların sınırlı olması, bu alandaki gelişim ihtiyacını ortaya koymaktadır. Kadın sağlığında dijital okuryazarlığın geliştirilmesi, bireylerin sağlıklarını etkin şekilde yönetmelerine olanak tanıyarak toplum sağlığına önemli katkılar sağlayacaktır. Araştırma ve eğitim programları bu süreçte kritik bir rol oynamaktadır.

Anahtar kelimeler: Dijital dönüşüm, dijital sağlık okuryazarlığı, hemşirelik, kadın sağlığı

ABSTRACT

In the 21st century, the rapid advancement of the internet and digital technologies has significantly reshaped daily life. These developments have accelerated the digitalization of healthcare, giving rise to the concept of digital health. Digital health refers to the enhancement of healthcare services and access to information through the use of internet and technology. However, accessing accurate and reliable information is contingent upon digital health literacy. The World Health Organization (WHO) defines digital health competencies as the ability to access, comprehend, and process information from electronic sources. This skill is particularly crucial in fields that encompass detailed services, such as women's health. Women face various health-related challenges throughout different stages of their lives, including urogynecology, gynecology, infertility, menopause, and sexual health. Women's health services require a comprehensive approach that incorporates physiological, social, and environmental factors. The widespread adoption of digital health Technologies such as artificial intelligence, robotic surgery, telehealth, and mobile applications supports diagnostic, therapeutic, and preventive healthcare services, and facilitates access to health professionals. Digital health literacy empowers women by improving access to health information and enabling them to manage their health autonomously. This contributes to disease prevention and improved health outcomes. However, in Türkiye, initiatives aimed at enhancing digital health literacy remain limited, revealing a significant need for development in this area. Strengthening digital literacy in women's health would enable individuals to manage their health more effectively, thereby contributing to public health. Research and educational programs play a critical role in advancing this process.

Keywords: Digital conversion, digital health literacy, nursing, women's health

¹**Sorumlu Yazar;** Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, İstanbul, Türkiye, **e-mail:** yasatekintugce@gmail.com, **ORCID ID:** 0009-0000-4817-9298

Geliş Tarihi: 08.05.2025, **1. Revizyon:** 11.06.2025 **2. Revizyon:** 11.06.2025 **Kabul Tarihi:** 17.06.2025 **Online Yayın Tarihi:** 31.07.2025

Atıf/Citation: Yasatekin, T. (2025). Kadın sağlığı ve dijital dönüşüm: dijital sağlık okuryazarlığı. Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi, 11 (2) , 59-68..

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International

EXTENDED ABSTRACT

In the 21st century, the rapid development of the internet and digital technologies has significantly influenced various aspects of daily life, including healthcare. The integration of digital tools into medical services has given rise to the concept of digital health, which aims to improve accessibility, efficiency, and personalization in healthcare delivery. However, the ability to effectively engage with digital health services and access reliable medical information is contingent upon digital health literacy. The World Health Organization (WHO) defines digital health literacy as the ability to access, evaluate, and interpret electronic health-related information. This competency is particularly essential in women's healthcare, as women experience distinct health challenges throughout different life stages, including urogynecology, gynecology, infertility, menopause, and sexual health. Managing these aspects requires a comprehensive approach, integrating physical, social, and environmental factors to ensure holistic healthcare solutions.

Digital health technologies play a significant role in improving healthcare accessibility and service quality. The adoption of telehealth, artificial intelligence (AI), robotic surgery, mobile health applications, and wearable technologies provides advanced solutions for diagnostics, treatment, and preventive healthcare services. Mobile applications designed for fertility tracking enable individuals to monitor their menstrual cycles and reproductive health, while AI-driven diagnostic tools enhance the early detection of gynecological diseases. Robotic surgery has improved precision in complex medical procedures, leading to better patient outcomes and shorter recovery times.

Women's access to healthcare should not be limited to medical treatment alone but should also involve access to accurate health-related information. Reliable knowledge about pregnancy, contraception, reproductive health, and chronic diseases allows women to make informed decisions about their well-being. However, misinformation and incomplete medical knowledge—particularly prevalent on social media—pose significant risks to healthcare decision-making. Additionally, cultural and socioeconomic factors can further impact women's access to credible health resources, necessitating targeted interventions to bridge the knowledge gap. One of the major challenges in digital health is the spread of inaccurate health information online. False claims and misleading data can result in harmful self-diagnoses and inappropriate treatments. Digital health literacy is therefore a crucial competency that enables individuals to distinguish between credible sources and unreliable content. The ability to critically assess digital health

information ensures that women can make evidence-based medical decisions rather than relying on unverified advice. Strengthening digital literacy programs tailored specifically for women can improve health outcomes and enhance patient autonomy. Digital platforms also serve as valuable tools for fostering health awareness and education. Online forums, support groups, and social media communities provide spaces where women can engage in discussions about healthcare topics, share experiences, and access expert advice. These virtual networks promote an informed and empowered population, encouraging active participation in personal healthcare management. Such platforms also facilitate cross-cultural knowledge exchange, allowing individuals to benefit from diverse healthcare experiences globally.

Despite the increasing availability of digital health technologies, initiatives aimed at enhancing digital health literacy remain limited in Türkiye, particularly in women's healthcare. Addressing this gap requires greater investments in education, awareness campaigns, and policies that ensure women can fully utilize digital healthcare tools. Improved digital literacy would contribute to more informed decision-making and better healthcare outcomes, ultimately reducing health disparities. The advancement of digital health literacy in Türkiye has progressed alongside the broader digitalization of healthcare. However, further investment is needed, particularly in efforts to improve women's health education and accessibility. Educational programs, awareness initiatives, and research endeavors offer important opportunities to expand digital literacy efforts. Universities and healthcare institutions can play an integral role in providing specialized courses and training on digital health literacy, equipping individuals with the skills to navigate online medical platforms effectively. Strengthening health professionals' digital competencies can enhance patient-provider interactions and contribute to the accuracy of digital health communications.

The relationship between women's health and digital transformation continues to strengthen as healthcare services increasingly adopt technology-driven solutions. The effective utilization of digital health technologies enables women to access preventive care, early diagnosis, and advanced treatment methods more efficiently. Expanding investments in digital health literacy in Türkiye will significantly empower women to manage their health independently and access evidence-based healthcare resources. The digitalization of women's healthcare not only improves individual well-being but also contributes to broader public health benefits. Digital health literacy plays a central role in modern healthcare, enabling

women to take proactive steps toward disease prevention, informed health decisions, and effective utilization of medical services. As digital health technologies continue to evolve, ensuring equitable access to healthcare information and promoting digital literacy will be essential in achieving better health outcomes and reducing disparities in women's healthcare. By integrating educational, technological, and policy-driven solutions, healthcare providers and policymakers can collectively enhance women's digital health literacy, fostering a more inclusive and effective healthcare system.

GİRİŞ

Günümüzde sosyal medya, web tabanlı tarayıcılar, mobil sağlık uygulamaları ve tele-sağlık hizmetleri gibi dijital platformlar, bireylerin sağlık konusunda bilgiye erişimini daha kolay bir hale getirmektedir. Ancak, bu kaynaklardan elde edilen bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği konusunda bazı belirsizlikler bulunmaktadır. Dijital alandaki bu belirsizlikleri en aza indirmek için dijital sağlık okuryazarlığı kavramı ortaya çıkmış ve büyük öneme sahip olmuştur (Chan ve Kaufman 2011). Düşük sağlık okuryazarlığı, tanı sürecinde gecikmelere, morbidite ve mortalite riskinin artmasına, hastanede yatışın uzamasına, tedavide aksaklıklara ve genel sağlık durumunda olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Dijital sağlık okuryazarlığının geliştirilmesi, bireylerin dijital becerilerini artırarak güvenilir kaynaklardan bilgi edinmelerini mümkün kılmaktadır (Karagöl ve ark. 2023). Yaşamları boyunca çeşitli üreme sağlığı sorunlarına maruz kalan kadınlar bu sorunları çözmek için çeşitli dijital sağlık platformlarına başvurmaktadır. Bu nedenle kadınların dijital sağlık okuryazarlığı konusunda farkındalıklarının artırılması ve bu konudaki bilgi düzeylerinin yükseltilmesi önem taşımaktadır.

Bu derlemenin amacı gelişen teknoloji ile birlikte dijital sağlık okuryazarlığının kadın sağlığı açısından önemini vurgulamak ve kadınların sağlık sorunlarında dijital uygulamaları etkin kullanmalarını teşvik ederek, farkındalık ve yönetim becerilerini geliştirmektir.

KADIN SAĞLIĞI VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Kadın sağlığı, sağlık hizmetlerine ayrıntılı ve kapsamlı bir yaklaşım gerektiren fizyolojik, sosyal ve ekolojik açıdan çeşitli faktörlerin bir arada bulunduğu karmaşık bir yapıdır. Kadınlar yaşam dönemlerine bağlı olarak ürojinekoloji, jinekoloji, cinsel sağlık, perinatoloji, menopoz, meme kanseri, serviks kanseri, üreme sağlığı, ruh sağlığı gibi sorunlarla karşı karşıya gelebilmektedir. Son yıllarda, sağlık hizmetleri ve teknolojinin kesişimi, kadınların yaşam dönemlerindeki karşılaştığı zorlukların ele alınmasında odak noktası haline gelmiştir. Yenilikçi

dijital teknolojiler, üreme sağlığını güçlendirmek, anne ve doğum sonrası bakımı iyileştirmek, jinekolojik rahatsızlıkların tedavisini kolaylaştırmak, ruh sağlığına öncelik vermek ve önleyici sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmak için umut verici çözümler sunmaktadır. Gelişen teknoloji, sağlık sorunlarının tanı ve tedavi süreçlerini hızlandırarak morbiditeyi azaltmakla kalmayıp aynı zamanda bu sorunların önlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Karagöl ve ark. 2023).

Dünyada teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte internetin hayatımıza girmesiyle bilgi kaynakları da gelişmiştir. Sağlıkla ilgili bilgiye erişim, internet sayesinde daha pratik hale gelmiş, böylece bireyler ihtiyaç duyduğu bilgilere daha hızlı ve kolay ulaşabilmektedir. İnsanların interneti giderek daha fazla benimsemesi, sağlık konularında geniş bilgilere kitlelere erişmesini sağlayarak bu alandaki bilgi paylaşımını önemli ölçüde artırmıştır. Kadınlar için de bilgi kaynakları çeşitlenmiş ve gelişmiştir. Günümüzde kadın sağlığını yakından takip etmemizi sağlayan dijital medya, web tabanlı tarayıcılar, tele-sağlık hizmetleri, giyilebilir teknolojiler ve mobil sağlık uygulamaları bulunmaktadır (Tarhan ve ark. 2021).

Dijital sağlık, sağlık risklerinin kontrolü ve bireylerin refahının artırılması amacıyla tıp ve diğer sağlık alanlarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıdır. Sağlık sistemlerini güçlendirmek için, sağlık hizmetlerini doğrudan bireylerin evlerine ve hizmete erişimi kısıtlı topluluklara ulaştırmak ve sağlık hizmetlerini daha etkili ve duyarlı hale getiren dijital araçları entegre etmek gibi çözümler önerilmektedir (World Health Organization [WHO], 2020). Dijital sağlık, giyilebilir teknolojiler, mobil sağlık uygulamaları, tele-sağlık, sağlık bilişim teknolojileri ve tele tıp gibi bir dizi unsuru bünyesinde barındırır (Tarhan ve ark. 2021).

Dijital dönüşüm, sağlık sektöründe bilgi ve iletişim teknolojilerinin yoğun kullanımıyla sağlık hizmetlerinin daha verimli, daha erişilebilir ve kaliteli hale gelmesini sağlayan kapsamlı bir süreçtir. Sağlık sektörü, teknolojik gelişmeleri en hızlı benimseyen alanlardan biri olup, dijital teknolojilerin entegrasyonu, sağlık hizmetlerinin sunumu ve kontrolünü dönüştürmektedir. Web, mobil veri, yapay zekâ, büyük veri ve tele-sağlık gibi gelişmiş teknolojiler, sağlık hizmetlerinin kalitesini artırırken, maliyetleri düşürmekte ve hizmetlere erişimi kolaylaştırmaktadır (Bozbuğa ve ark. 2021).

Datareportal 2024 raporunda dünya nüfusunun %66,2'sinin interneti aktif olarak kullandığı ve %62,3'ünün aktif olarak sosyal medya kullandığı belirtilmektedir. Türkiye'de ise toplam nüfusun %88,8'i gibi büyük bir çoğunluğun internet kullanıcısı

olduğu, %66,8'inin ise sosyal medya kullanıcısı olduğu belirtilmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2024; Datareportal, 2024). Mobil telefon kullanım oranı ise 2024 yılında %93,8'e ulaşmış olup, mobil cihaz dağılımı internete erişimi kolaylaştırmıştır ve mobil uygulamalarla birlikte sosyal medya kullanımı da artmıştır. Bu gelişmeler, sağlıkla ilgili dijital hizmetlerin hızla yaygınlaşmasına katkı sağlamaktadır (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2024; Faux-Nightingale ve ark. 2022).

Bu dönüşümün bir parçası olarak Sağlık Bakanlığı, erişilebilir, kaliteli ve sürdürülebilir sağlık hizmetleri sunmak ve hasta memnuniyetini arttırmak amacıyla e-sağlık uygulamaları geliştirmiştir. Bu uygulamalar arasında Sağlık-Net, e-Nabız, Aile Hekimliği Bilgi Sistemi (AHBS), Teletıp, Elektronik Sağlık Kayıtları (ESK), Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS), e-reçete, Aşı Takip Sistemi ve Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE) bulunmaktadır (Bozbuğa ve ark. 2021). Dünya genelinde ise e-sağlık hizmetleri, Dünya Sağlık Konseyinin 2005 yılında aldığı kararla yaygınlaşmıştır (WHO, 2021).

KADIN SAĞLIĞI VE DİJİTAL UYGULAMALAR

Dijital sağlık teknolojileri, bireyler ve sağlık çalışanları arasındaki mesafeyi azaltarak koruyucu sağlık hizmetlerini desteklemekte ve kronik hastalıkların yönetimini kolaylaştırmaktadır. Bu teknolojiler, hastalıkların tespiti, önlemesi, tedavisi ve uzun dönem bakımın sağlanması için etkili bir araç sunmaktadır. Özellikle yapay zekâ, robotik cerrahi, laparoskopik cerrahi ve uzaktan sağlık hizmetleri (mobil uygulamalar, tele-sağlık, tele-tıp) gibi teknolojiler, kadın sağlığında öne çıkan dijital uygulamalar arasındadır (Karagöl ve ark. 2023).

Kadın sağlığına yönelik mobil sağlık uygulamaları, prekonsepsiyonel dönemden jinekolojik hastalıkların takibine kadar geniş bir alanda sağlık hizmetleri sunmaktadır. Bu uygulamalar, kadınların sağlık hizmetlerine erişimini teşvik ederek sağlıklarını yönetmelerine destek olmaktadır (Yıldırım ve ark. 2023). Menstrual döngü takibi ve ovulasyon izleme gibi özelliklere sahip olan mobil uygulamalar, üreme sağlığını desteklemek adına yaygın şekilde kullanılmaktadır (Karagöl ve ark. 2023). Eschler ve arkadaşlarının (2019) yaptığı bir araştırmaya göre, menstrual sağlık alanındaki uygulamaların kullanım oranı son 10 yılda artmış, bu uygulamalar genellikle menstrual döngü takibi ve doğal aile planlaması yöntemleri kapsamında ovulasyon dönemlerinin izlenmesine yardımcı olduğu saptanmıştır. Gebelik ve doğum süreçlerinde elektronik gebelik testleri, dijital gebelik takibi programları, gelişmiş ultrason cihazları, gebelik takibinin izlenmesine yönelik uygulamalar, özel doğum yatakları, komplikasyon önleyici cihazlar

ve çocuk bakımı ürünleri kullanılmaktadır (Karagöl ve ark. 2023). Gebelik uygulamalarının çeşitlenmesiyle birlikte, kadınlar mobil sağlık teknolojilerini doğum öncesi bakım süreçlerine dahil etmeyi tercih etmektedir (Pinnarong ve ark. 2021). Gebeliğe bağlı komplikasyonların belirti ve bulgularına yönelik web sitesi kullanım oranları %70 olarak belirlenmiş, ulusal sağlık veri tabanı kullanım oranı ise %83,6 olarak rapor edilmiştir (Mackintosh ve ark. 2020). Bu bulgular, çevrimiçi kaynakların gebelik süreçlerini desteklemedeki önemli rolünü ortaya koymaktadır.

Mobil sağlık uygulamalarının etkilerine bakıldığında, prekonsepsiyonel dönemde sağlıklı beslenme alışkanlıklarının mobil eğitimle teşvik edildiği ve kadınların büyük bir kısmının bu değişikliklere uyum sağladığı gözlenmiştir. Ayrıca, çevrimiçi koçluk alan kadınlarda sağlıklı yaşam tarzı değişiklikleri görülmektedir (Van Dijk ve ark. 2020). Çevrimiçi kaynakların, hamilelik komplikasyonları hakkında farkındalığı artırarak semptomlarının öneminden emin olmayan kadınların profesyonel yardım almasını teşvik ettiği belirlenmiştir (Prescott ve Mackie 2017). Bununla birlikte, bu tür kaynakların doğruluğu ve kalitesi konusundaki endişeler, kadınların bilgileri değerlendirme yetkinliği ile erişim kısıtlamaları gibi faktörler, bazı zorluklara neden olmaktadır (Mackintosh ve ark. 2020). Örneğin, menopoza dönemine yönelik mobil uygulamalarda içeriklerin genellikle anlaşılması güç bulunmuş ve öz yönetim ile yaşam tarzı yönetimi gibi alanlarda yeterli desteğin sağlanmadığı görülmüştür (Paripoorani ve ark. 2023; Warke, 2021). Buna karşılık, jinekolojik kanserlerin tanı ve önlenmesinde dijital sistemlerin kullanımı artarken, menopoza dönemi şikayetlerinin hafifletilmesinde giyilebilir teknolojiler tercih edilmektedir. Teknolojideki bu ilerlemeler, bakım kalitesinin artmasına ve maliyetlerin düşmesine katkı sağlamaktadır (Karagöl ve ark. 2023).

Kadınların dijital sağlık uygulamalarını kullanmalarına yönelik çalışmalar, olumlu etkilerini ön plana çıkarmakta ve sağlık hizmetlerine erişimi iyileştirmektedir. Örneğin, Avustralyalı kadınların katıldığı bir araştırmada, hamilelik ve ebeveynlik uygulamalarını kullanan kadınların çoğunluğunun bu uygulamalardan memnuniyet duyduğu belirtilmiştir (Lupton ve Pedersen 2016). Preeklampsili kadınların doğum sonrası bakımında mobil sağlık teknolojilerinin uygulanması üzerine yapılan bir başka çalışmada ise bu teknolojilere erişimin kolay olduğu ve faydalarının kullanıcılar tarafından güçlü şekilde algılandığı sonucuna ulaşılmıştır (Lee ve ark. 2017). Bununla birlikte, yalnızlık ve ruh sağlığı sorunları gibi sosyal zorluklar, kadınların dijital ruh sağlığı uygulamalarına erişimi sınırlandıran başlıca faktörler arasında yer almaktadır. Ancak tüm bu engellere rağmen, dijital

uygulamaların kadınların ruh sağlığını desteklemek için giderek daha fazla tercih edildiği görülmektedir (Ayobi ve ark. 2022).

Dijital uygulamalar, kadın sağlığı ve eğitiminde farkındalık yaratmak adına önemli bir araç haline gelmiştir. Örneğin, Price ve arkadaşlarının (2019) yaptığı çalışmada, dijital uygulamaların ergenlerin üreme sağlığı konusunda bilgi düzeyini artırmada etkili olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca, Goberna-Tricas ve arkadaşlarının (2011) yaptığı araştırma, kadınların dijital uygulamalardan ve sağlık teknolojilerinden memnun olduklarını, bu teknolojilerin kaygılarını hafiflettiği ve doğum sonrası bakımdaki memnuniyeti arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Altyapı eksiklikleri, düşük dijital sağlık okuryazarlığı ve cihazlara erişim sorunları gibi faktörler, tüm kadınların bu teknolojilerden eşit şekilde faydalanmasını engellemektedir (Faux-Nightingale ve ark. 2022). Dijital sağlık uygulamalarının kullanımı üzerine yapılan bir çalışmada Bangladeşli kadınların da benzer engellerden etkilendiği bulunmuştur (Jahangir, 2020). Bu engellerin aşılması adına, dijital okuryazarlığı artırmaya yönelik girişimlerin yanı sıra altyapının iyileştirilmesi ve devlet desteğinin artırılması önemli çözüm önerileri arasında yer almaktadır (Faux-Nightingale ve ark. 2022).

DİJİTAL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI

Dijital sağlık okuryazarlığı, dijitalleşmenin sağlık hizmetlerine entegre edilmesi ve dijital ortamda etkin bir şekilde hareket edebilmesi ile ortaya çıkan bir kavramdır. Sağlık okuryazarlığının dijital boyutu olarak değerlendirilen bu kavram, kişisel erişim, anlama ve kullanma becerilerini de kapsamaktadır. Aynı zamanda sağlık hizmeti sağlayıcılarının da dijital ve insan merkezli yaklaşımlarla hizmet sunmalarını zorunlu kılmaktadır. Dijital sağlık sistemlerinde başarılı olabilmek için, bireylerin ve sağlık profesyonellerinin dijital beceriler geliştirmeleri ve hasta odaklı çözümler sunan yaklaşımlar benimsemeleri büyük önem taşımaktadır (Palumbo ve ark. 2022).

Dünya Sağlık Örgütü, dijital sağlık okuryazarlığını, sağlık aracılığıyla elektronik kaynakları sürdürme, anlama, kavrama ve değerlendirme yeteneği olarak tanımlamaktadır (EuroHealthNet, 2024). Dijital sağlık okuryazarlığının amacı, dijitalleşme çerçevesinde kullanıcıların yalnızca pasif alıcılar olmamaları, mevcut içeriklerle iletişimde bulunarak veya sağlıkla ilgili kendi bilgilerini paylaşarak iletişime aktif bir şekilde katılmalarıdır. Bu bağlamda, dijital sağlık okuryazarlığı yalnızca mesajların alınması ve işlenmesiyle sınırlı değildir; aynı zamanda çok yönlü dijital iletişimlere etkin katılım da söz konusudur.

İnsanları sağlıkları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmaya teşvik etmek, insanların sağlıklı yaşamlarını desteklemek ve en fazla risk altında olan grupların sağlık gereksinimlerine öncelik vermek amacıyla yenilik ve ilerlemenin önemi vurgulanmaktadır (Tarhan ve ark. 2021).

Dijital Sağlık Okuryazarlığı Çerçevesi

Dijital Sağlık Okuryazarlığı çerçeveleri, bireylerin dijital sağlık kaynaklarına erişmesini, bunları etkili bir şekilde kullanmasını ve sürekli olarak faydalanabilmesini sağlayan birçok beceri ve kaynaktır. Dijital sağlık okuryazarlığı, aşağıda sıralanan yedi temel unsurdan oluşmaktadır: Bunlar;

- Bilgiyi işleyebilme yeteneği,
- Kendi sağlık yönetimine aktif katılım,
- Dijital sağlık hizmetlerinden etkin şekilde yararlanma becerisi,
- Güvenli ve kontrol altında hissetme,
- Dijital sağlık hizmetlerine erişim konusunda motivasyon,
- Mevcut dijital sistemlere erişebilme imkânı,
- Bireylere uygun dijital sağlık hizmetlerine erişimdir.

Avrupa Dijital Kapasite Komisyonu'na göre, dijital okuryazarlık beş temel unsurdan oluşmaktadır: Bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim ve iş birliği, dijital içerik oluşturma, güvenlik ve sorun çözme. Her biri, dijital sağlık okuryazarlığının temel yetkinliklerini oluşturan alt boyutlara sahiptir. Bu çerçeve koşulları, dijital ve sağlık okuryazarlığının çok boyutlu yapısını ortaya koyarak, dijital sağlık okuryazarlığının yeterlilik çerçevesi içerisinde ele alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadır (Van Kessel ve ark. 2022).

Dijital Sağlık Okuryazarlığının Önemi, Etkileri ve Etkileyen Faktörler

Dijital sağlık okuryazarlığı, bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini ve sağlıkla ilgili karar alma süreçlerini doğrudan etkileyen bir kavramdır. Yaş, eğitim düzeyi, sağlık durumu, dijital beceriler ve bilgi arama gibi faktörler, dijital sağlık okuryazarlığını etkileyen başlıca faktörlerdir. Özellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı gruplar, yaşlılar ve düşük dijital beceriye sahip bireyler, dijital sağlık çözümlerine erişimde zorluk yaşamaktadır (Tarhan ve ark. 2021).

Dijital sağlık okuryazarlığı, bireylerin sağlık hizmetlerine hızlı erişimini sağlayarak klinik semptomların yönetimini kolaylaştırır, sağlık davranışlarını izlemelerini destekler ve hasta ile sağlık çalışanı arasında etkili bir iletişim platformu sunar.

Sağlık çalışanlarının bu alandaki yetkinliği, doğru bilgiye erişimi artırmakta, ekip koordinasyonunu güçlendirmekte ve hasta odaklı sağlık okuryazarlığını teşvik etmektedir (Tarhan ve ark. 2021).

Yapılan araştırmalar, toplumdaki bazı kesimlerin online sağlık hizmetlerini etkin bir şekilde kullanmadığını ortaya koymaktadır. Çevrimiçi sağlık hizmetlerine erişimde en çok etkilenen gruplar arasında düşük eğitimliler, engelliler ve düşük gelir seviyesindekiler yer almaktadır (Chang ve ark. 2004; Chesser ve ark. 2016). Bu nedenle, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını öğretecek eğitim programları ve erişilebilir dijital çözümler geliştirilmelidir (Karagöl ve ark. 2023). Dijital sağlık okuryazarlığının artırılması, bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırırken daha bilinçli kararlar almasını sağlar. Aynı zamanda, hasta ve sağlık çalışanı arasındaki iletişim ile sağlık hizmetlerinin genel kalitesini de iyileştirmektedir (Karagöl ve ark. 2023).

Dijital Sağlık Okuryazarlığını Değerlendirme Araçları

Dijital Sağlık Okuryazarlığı Aracı, Van der Vaart ve Drossaert (2017) tarafından geliştirilmiş olup, operasyonel beceriler, bilgi arama, güvenilirliği değerlendirme ve mahremiyetin korunması gibi alt boyutları kapsamaktadır. Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ise Çetin ve Gümüş (2023) tarafından hazırlanmış olup, bilgi arama, güvenilirliği değerlendirme, ilgi düzeyini belirleme, yön bulma ve içerik ekleme gibi alt boyutları içermektedir. Vatandaşlar için Dijital Sağlık Okuryazarlığı Yetkinliği Aracı, Rachmani ve arkadaşları (2022) tarafından geliştirilmiş ve sağlık bilgisi yeterliliği ile dijital yeterliliği değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Son olarak, Park ve Kwon (2021) tarafından oluşturulan Ergenler İçin Dijital Sağlık Okuryazarlığı Aracı, operasyonel beceriler, gezinme becerileri, bilgi arama, güvenilirliği değerlendirme, alaka düzeyini belirleme, web tabanlı bir uygulamaya kendi kendine oluşturulan içerik ekleme ve gizliliğin korunması gibi alt boyutlardan oluşmaktadır.

KADIN SAĞLIĞINDA DİJİTAL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI

Kadın sağlığında dijital sağlık okuryazarlığı, bireylerin sağlık bilgilerine erişim yeteneklerini arttırmak için dijital teknolojiyi kullanarak sağlıkları hakkında daha bilinçli kararlar alabilecekleri alanlardır. Son yıllarda, dijital sağlık okuryazarlığına yönelik yapılan girişimler, özellikle düşük gelirli ve dezavantajlı gruplar arasında başarılı sonuçlar elde etmiştir. Bu girişimler, sağlık bilgisine erişimi kolaylaştırmak için basit materyallerin, sayıların, fotoğrafların ve renklerin etkili kullanımı gibi unsurları içermektedir.

RizviJafree ve arkadaşlarının (2021) Pakistan'da yaptığı bir çalışma, kadınların dijital sağlık okuryazarlığını geliştirmek üzere eğitildiğini ortaya koymuş ve bu eğitim sağlıklı yaşam davranışlarının geliştirilmesinde önemli bir araç olmuştur.

Gebe ve emziren kadınlar, genellikle sağlıklarını korumayı ve bakım işlemlerinde bilgi edinmeyi web tabanlı kaynaklardan tercih etmektedir (Gourounti, 2022). Bu kapsamda, 2017 yılında Avrupa'da dijital sağlık okuryazarlığının yayılmasını hedefleyen Uluslararası Bulut Sağlık Kayıtları (ICHealth) projesi başlatılmıştır. Proje, sağlık verilerini arama, anlama ve değerlendirme becerilerini artırmayı amaçlamaktadır. Kitlesel açık çevrim içi kurslar modeli test edilerek, çocuklar, ergenler, gebe ve emziren kadınlar gibi farklı gruplara yönelik eğitimler tasarlanmış ve 35 açık erişimli kurs sunulması planlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, kitlesel çevrimiçi sistem üzerinden sağlık bilgisi erişilebilirliği artırılmış, sağlık verilerinin anlaşılması ve değerlendirilmesinde gelişmeler sağlanmış, ayrıca sağlık öz yönetimi konusunda olumlu katkılar elde edilmiştir (Del Giudice, 2017). Alvarez-Perez ve ark. (2022), IC-Health projesi kapsamında gebe ve emziren anneler arasında dijital sağlık okuryazarlığını artırmayı amaçlayan kitlesel açık çevrimiçi bir eğitim düzenlemiş ve eğitim sonucunda annelerin dijital sağlık okuryazarlığına ilişkin algılarında önemli bir gelişme olduğu belirlenmiştir.

Gourounti ve arkadaşları (2022), Yunanistan'daki gebelerin öğrenme deneyimlerini ve dijital sağlık okuryazarlıklarını araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre gebeler, öğrenme ve eğitim amaçlı dijital platformları tercih etmiş; bunun yanı sıra sağlık profesyonelleri, kitaplar, aile ve arkadaşlar gibi çeşitli kaynaklardan da faydalanmışlardır. Brezilya'da 41 adolesan ve 45 yetişkin gebenin sağlık okuryazarlığının değerlendirildiği çalışmada adolesan gebelerin %95'inde, yetişkin gebelerin ise %53'ünde yetersiz sağlık okuryazarlığı tespit edilmiştir (França ve ark. 2020).

Suudi Arabistanlı kadınlar arasında e-sağlık okuryazarlığının meme kanseri okuryazarlığı üzerindeki etkilerini inceleyen bir çalışmada üç bulgu ortaya konmuştur. Öncelikle, e-sağlık okuryazarlığının, daha genç bireyler ve yüksek eğitim seviyesine sahip kişiler arasında daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İkinci olarak, meme kanseri okuryazarlığının eğitim ve gelir düzeyiyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Son olarak, e-sağlık okuryazarlığı ile meme kanseri okuryazarlığı arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya koyulmuştur (Almoajel ve ark. 2022). M-sağlık programına kayıtlı 445 kadının sağlık okuryazarlığını değerlendiren bir çalışmada ise kadınların %22'sinde yetersiz, %50'sinde orta

düzeyde, %28'inde ise yeterli sağlık okuryazarlık becerileri tespit edilmiştir. Yetersiz sağlık okuryazarlığı, kadınların kendi sağlıklarını yönetme konusundaki yetersizlikleriyle ilişkilendirilmiştir (Poorman ve ark. 2014).

Sağlık okuryazarlığı düşük olan kadınların, sağlık davranışlarında ve sağlık hizmetlerine erişimde zorluk yaşadıkları, güvenilir bilgiye erişimde zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Kadınların bilgi kaynağı olarak dijital platformları yaygın şekilde tercih etmeleri, bu kaynakların sağlık hizmetleriyle entegre edilmesi dijital sağlık okuryazarlığını arttırmasını mümkün kılmaktadır. Genç ve eğitim düzeyi yüksek bireylerde dijital sağlık okuryazarlığı daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir; bu durum, eğitim programlarının sağlık okuryazarlığını ve davranışlarını iyileştirmede etkili bir araç olabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, dijital sağlık okuryazarlığı becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar, kadınların sağlık sonuçları üzerinde olumlu bir etkisi olmaktadır.

Araştırmalar, dijital ortamda sağlık bilgisi arayan kişi sayısının arttığını ve bu bilgilerin genellikle bilimsel yayınlar, doktor paylaşımları, internet ve sosyal medya aracılığıyla elde edildiğini göstermektedir (Kilit ve Eke 2019). Kanseri teşhisi alan kadınlarda internet kullanımının artmasıyla, dijital sağlık kaynaklarına olan ihtiyacın arttığı tespit edilmiştir. Ancak, dijital ortamda ilgili bilgiye ulaşmak için yüksek sağlık okuryazarlığı seviyesine sahip olmanın gerekliliği vurgulanmıştır (Çömlekçi ve Bozkanat 2021).

Türkiye'de yapılan bir araştırmada, kadınların büyük çoğunluğunun dijital medyayı (%83,9) ve sağlık bilgilerini (%82,9) dijital platformlardan aktif olarak kullandığı tespit edilmiştir. Ancak, sağlık okuryazarlık düzeyleri genel olarak düşük olduğu görülmüştür. Sağlık okuryazarlığı ile bireylerin demografik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş; kadınların doğru bilgiyi seçme ve değerlendirme konularında güçlük yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, kadınların dijital kaynaklardan bilgi edinme alışkanlıklarının yaygın olmasına rağmen, doğru bilgiyi seçme ve değerlendirme konusunda zorluk yaşadığını göstermektedir. Özellikle yanlış bilginin yaygınlaştığı bir çağda, sağlık okuryazarlığının geliştirilmesi, kadınların sağlık hizmetlerine erişimde önemli bir rol oynamaktadır (Tarhan ve ark. 2021).

DİJİTAL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI VE HEMŞİRELİK

Dijital sağlık okuryazarlığı, hemşirelik mesleğinde temel bir gereklilik haline gelmiştir. Dijital platformların yaygınlaşması, hemşirelerin bireylerle etkili iletişim kurmalarını, sağlık ihtiyaçlarını belirlemelerini ve eğitim planlarını hızlı bir şekilde

hazırlamalarını sağlamaktadır. Özellikle kronik hastalıkların yönetiminde güvenilir bilgi kaynaklarına erişim kritik önem taşımaktadır (Sharma ve ark. 2019; Efthymiou ve ark. 2017). Yapılan bir araştırma, genç hemşireler arasında dijital teknolojilere daha olumlu yaklaşıldığını ancak kıdemli hemşirelerin bu teknolojilere daha az güven duyduğunu ortaya koymaktadır. Dijital beceri seviyesinin artırılması ve uygun eğitimlerin sağlanması, hemşirelerin hastalarına rehberlik etme ve hastalık yönetiminde aktif bir rol üstlenmesi açısından önemlidir (Bumini ve ark. 2005; Karagöl ve ark. 2023; Madhuwanthi ve ark. 2022).

Dijital sağlık devrimiyle birlikte hemşirelik mesleği de adaptasyon gerektiren bir dönüşüm sürecindedir. Hemşireler, yeni teknolojilerin kullanımı ve yönetiminin yanı sıra, hastalar ve bakıcılar için teknolojik araçların kullanımını desteklemeli ve dijital hizmetlerden faydalananak uygun kişileri belirleyebilmelidir (Isidori ve ark. 2022). Dijital dönüşüm için hemşirelerin yetkinliklerini arttırmaya yönelik araçlar da geliştirilmiştir (Qin ve ark. 2024).

Acemi hemşirelerin dijital becerilerde yetkin olduğu, ancak klinik bilgisayarların ve hemşirelik bilgisinde yeterliliklerinin düşük olduğu belirtilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin dijital okuryazarlığına yönelik yapılan çalışmalar, dijital araçların daha etkin kullanımı için bu alandaki eğitim ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır (Brown ve ark. 2020; Price ve ark. 2019; Qin ve ark. 2024). Dijital sağlık alanının gelişmesinde ve bu alandaki yeniliklerin hasta bakımına entegre edilmesinde hemşirelerin farklı rolleri bulunmaktadır:

Hasta Rehberliği ve Destekleyici: Hastalar dijital sağlık teknolojilerini etkin bir şekilde benimseyebilir kullanabilirler. Teknoloji aracılığıyla hastaların sağlıklarının sorumluluğunu üstlenmelerine yardımcı olurken, dijital araçlar hakkında rehberlik sağlamakta ve temel destek sunmaktadırlar (Nezamdoust ve ark. 2022).

Eğitmen: Hemşireler sağlık uygulamaları, giyilebilir cihazlar ve tele-medikal platformların karmaşık yapılarını hastalar için basitleştirir ve bu platformların kullanımını öğretmekle hasta eğitimine odaklanır. Dijital uygulamaların sunduğu hizmetlerden kimsenin mahrum kalmaması için bilgi ve destek sağlarlar (Nezamdoust ve ark. 2022).

Veri Analisti ve Gözlemci: Dijital sağlık araçları sayesinde hasta verilerini gerçek zamanlı olarak izleyerek hasta eğitimlerini belirlerler ve kritik durumlara hızlı bir şekilde yanıt verirler. Bunun yanı sıra klinik iş akışları ve hasta ihtiyaçlarına dair bilgi birikimleriyle hasta odaklı ve kullanıcı dostu dijital çözümlerin geliştirilmesine katkıda bulunurlar (Nezamdoust ve ark. 2022).

İnovasyon Danışmanı: Hemşire klinik çalışma süreçleri ve hasta ihtiyaçları konusunda bilgi sahibi olan teknoloji geliştiricileriyle birlikte çalışabilirler. Hasta odaklı ve kullanıcı dostu dijital uygulamaların geliştirilmesine katkıda bulunabilirler (Nezamdoust ve ark. 2022).

Mobil Sağlık Uygulamaları Kullanıcısı: Hemşireler, tıbbi hataları azaltma, hasta güvenliğini artırma, yaşamsal belirtileri izleme, kronik hastalıkların yönetimi gibi pek çok alanda mobil sağlık uygulaması kullanırlar. Ayrıca, tanı süreçlerini kolaylaştırarak, bireyselleştirilmiş bakım planlarını desteklemek ve güncel bilgiye erişimi sağlamak gibi işlevlerde de teknolojiyi kullanırlar (Holtz ve ark. 2019).

Güvenlik ve Gizlilik Savunusu: Hemşireler dijital sağlık uygulamalarının güvenlik ve gizlilik alanlarına dikkat ederek hasta bilgilerinin korunmasını sağlarlar. Gizlilik, mahremiyet, güvenlik ve sorumluluk gibi unsurların teknolojik araçların tasarımında dikkate alınmasını savunurlar (Giraldo ve ark. 2018).

Kadın sağlığı hemşirelerinin de bu dijital dönüşüm süresinde önemli bir göreve sahip olmaları gerekmektedir. Bu kadar hızlı gelişen dijital sağlık teknolojileri göz önüne alındığında, kadın sağlığı hemşirelerinin bu konuda bilgi ve becerilerini güncellemeleri zorunluluk haline gelmiştir. Kadın sağlığına yönelik uygulamaların etkin şekilde kullanılabilmesi bireyin ve toplumun sağlık sonuçlarını etkilemektedir. Kadın sağlığı hemşireleri, bu dijital sağlık teknolojilerini kullanarak kadınların kendi sağlıklarını yönetmelerine rehberlik edebilir ve bakım hizmetlerinin kalitesini arttırabilirler.

SONUÇ

Sağlık hizmetlerindeki dijital dönüşüm, kadın sağlığını derinden etkilemiştir ve kadın sağlığının her alanında dijital uygulamaların etkili bir şekilde kullanıldığını ortaya koymuştur. Çeşitli çalışmalar, bu teknolojilerin kadın sağlığına olumlu katkıları olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda çalışmalar dijital sağlık okuryazarlığının kadınların sağlık hizmetlerine erişimini iyileştirdiği ve karar alma süreçlerini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. İletişimin güçlenmesi, hizmetlerin erişilebilirliği ve kadınların sağlık üzerindeki kontrolünün artması dikkat çekmiştir. Bu nedenle, kadınların güçlenmesi ve toplumsal sağlığın iyileştirilmesi için dijital sağlık okuryazarlığı ve medya okuryazarlığını arttıran eğitimler, güvenli bilgi erişimini destekleyen programlar oluşturulmalıdır ve kadın sağlığı alanında çalışan hemşirelerin kendilerini dijital sağlık teknolojilerinde güncellemeleri, yeni roller edinmeleri ve bu bilgileri etkin bir şekilde bizlere aktarmaları son derece önemlidir.

Araştırmanın Etik Yönü/Ethics Committee Approval: Literatür incelemesi yapılmış olup, kullanılan literatür, kaynaklar bölümünde gösterilmiştir

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: TY; Tasarım: TY; Danışmanlık: TY; Veri toplama-Veri İşlem: TY; Analiz ve/veya Yorum: TY; Kaynak tarama: TY; Makalenin Yazımı: TY; Eleştirel inceleme: TY

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

KAYNAKLAR

- Almoajel, A., Alshamrani, S., & Alyabsi, M. (2022). The Relationship Between E-Health Literacy And Breast Cancer Literacy Among Saudi Women. *Frontiers in Public Health*, 10, 841102.
- Álvarez-Pérez, Y., Perestelo-Pérez, L., Rivero-Santana, A., Torres-Castaño, A., Toledo-Chávarri, A., Duarte-Díaz, A., ... & Ic-Health Project Consortium. (2022). Co-Creation of Massive Open Online Courses to Improve Digital Health Literacy in Pregnant and Lactating Women. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(2), 913.
- Ayobi, A., Eardley, R., Soubutts, E., Gooberman-Hill, R., Craddock, I., & O'Kane, A. A. (2022). Digital Mental Health and Social Connectedness: Experiences of Women From Refugee Backgrounds. *Proceedings of the ACM On Human-Computer Interaction*, 6(CSCW2), 1-27.
- Bozbuğa, N., Kurtulmuş Kosif, F. ve Öncül, M. (2021). Sağlıkta Dijital Dönüşüm. Bölüm 26. <https://doi.org/10.31807/2021.003.26>
- Brown, J., Morgan, A., Mason, J., Pope, N., & Bosco, A. M. (2020). Student Nurses' Digital Literacy Levels: Lessons For Curricula. *Cin: Computers, Informatics, Nursing*, 38(9), 451-458.
- Brumini, G., Ković, I., Zombori, D., Lulić, I., & Petrovečki, M. (2005). Nurses' Attitudes Towards Computers: Cross Sectional Questionnaire Study. *Croatian Medical Journal*, 46(1).
- Chang, B. L., Bakken, S., Brown, S., Houston, T. K., Kreps, G. L., Kukafka, R., Safran, P. Z., Stavri, P. Z. (2004). Bridging the Digital Divide: Reaching Vulnerable Populations. *Journal of the American Medical Informatics Association*, 11(6), 448-457
- Chesser, A., Burke, A., Reyes, J., & Rohrberg, T. (2016). Navigating the Digital Divide: A Systematic Review of Ehealth Literacy in Underserved Populations in the United States. *Informatics for Health and Social Care*, 41(1), 1-19.
- Çetin, M., ve Gümüş, R. (2023). Research into the Relationship Between Digital Health Literacy and Healthy Lifestyle Behaviors: An Intergenerational Comparison. *Frontiers in Public Health*, 11, 1259412.

- Çömlekçi, M. F., ve Bozkanat, E. (2021). İnfodemide Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit Davranışları. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 41(1), 103–125. Doi:10.26650/SJ.2021.41.1.0024.
- Datareportal. (2024). Digital 2024: Deep Dive – The State of Internet Adoption. Retrieved from. <https://Datareportal.Com/Reports/Digital-2024-Deep-Dive-The-State-Of-Internet-Adoption#:~:Text=There%20are%205.35%20billion%20people,The%20first%20time%20during%202023.> Erişim Tarihi: 20.03.2025.
- Efthymiou, A., Middleton, N., Charalambous, A., & Papastavrou, E. (2017). The Association of Health Literacy and Electronic Health Literacy With Self-Efficacy, Coping, and Caregiving Perceptions Among Carers of People With Dementia: Research Protocol for a Descriptive Correlational Study. *Jmir Research Protocols*, 6(11), E8080.
- Eschler, J., Menking, A., Fox, S., & Backonja, U. (2019). Defining Menstrual Literacy With the Aim of Evaluating Mobile Menstrual Tracking Applications. *Cin: Computers, Informatics, Nursing*, 37(12), 638-646.
- Eurohealthnet. (2024). Strengthening Digital Health Literacy to Empower People in the Digital Age. World Health Organization. <https://www.who.int/europe/news-room/events/item/2024/11/21/Default-Calendar/Strengthening-Digital-Health-Literacy-To-Empower-People-In-The-Digital-Age> Erişim Tarihi: 1 Şubat 2025.
- Faux-Nightingale, A., Philp, F., Chadwick, D., Singh, B., & Pandyan, A. (2022). Available Tools to Evaluate Digital Health Literacy and Engagement With Ehealth Resources: A Scoping Review. *Heliyon*, 8(8).
- França, A. S., Pirkle, C. M., Sentell, T., Velez, M. P., Domingues, M. R., Bassani, D. G., & Câmara, S. M. (2020). Evaluating Health Literacy Among Adolescent and Young Adult Pregnant Women From a Low-Income Area of Northeast Brazil. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(23), 8806.
- Giraldo, L., Schachner, B., Luna, D., & Benítez, S. (2018). Exploring Nurses' Perceptions and Expectations Toward a BCMA Implementation Using a Mobile App and Workstations as a Change Management Strategy. In *Nursing Informatics 2018* (Pp. 134-138). IOS Press.
- Goberna-Tricas, J., Banús-Giménez, M. R., Palacio-Tauste, A., & Linares-Sancho, S. (2011). Satisfaction with Pregnancy and Birth Services: The Quality of Maternity Care Services as Experienced by Women. *Midwifery*, 27(6), E231-E237.
- Gourounti, K., Sarantaki, A., Dafnou, M. E., Hadjigeorgiou, E., Lykeridou, A., & Middleton, N. (2022). A Qualitative Study of Assessing Learning Needs and Digital Health Literacy in Pregnancy: Baby Buddy Forward Greek Findings. *European Journal of Midwifery*, 6.
- Holtz, B., Vasold, K., Cotten, S., Mackert, M., & Zhang, M. (2019). Health Care Provider Perceptions of Consumer-Grade Devices and Apps for Tracking Health: A Pilot Study. *JMIR Mhealth And Uhealth*, 7(1), E9929.
- Isidori, V., Diamanti, F., Gios, L., Malfatti, G., Perini, F., Nicolini, A., & Gaudino, A. (2022). Digital Technologies and the Role of Health Care Professionals: Scoping Review Exploring Nurses' Skills in the Digital Era and in the Light of the COVID-19 Pandemic. *JMIR Nursing*, 5(1), E37631.
- Jahangir, Y. T., Arora, A., Liamputtong, P., Nabi, M. H., & Meyer, S. B. (2020). Provider Perspectives on Sexual Health Services Used by Bangladeshi Women with Mhealth Digital Approach: A Qualitative Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(17), 6195.
- Karagöl, B., Bilmez, G., Arıöz, A., ve Şahin, S. (2023). Kadın Sağlığı Alanında Teknoloji Kullanımı ve Bakım. *Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 57-69.
- Kilit, D. Ö., & Eke, E. (2019). Bireylerin Sağlık Bilgisi Arama Davranışlarının Değerlendirilmesi: Isparta İli Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(2), 401-436.
- Lee, J., Ryu, H., Byun, A., Ko, Y., & Kim, J. (2017, July). Method for Selection of the Best Application for Women's Health. In *2017 IEEE/ACM International Conference On Connected Health: Applications, Systems and Engineering Technologies (CHASE)* (Pp. 294-295). IEEE.
- Lupton, D., & Pedersen, S. (2016). An Australian Survey of Women's Use of Pregnancy and Parenting Apps. *Women and Birth*, 29(4), 368-375.
- Mackintosh, N., Agarwal, S., Adcock, K., Armstrong, N., Briley, A., Patterson, M., & Gong, Q. S. (2020). Online Resources and Apps to Aid Self-Diagnosis and Help Seeking in the Perinatal Period: a Descriptive Survey of Women's Experiences. *Midwifery*, 90, 102803.
- Madhuwanthi, R. M., Jayathilake, M. R. S., Liyanaarachchige, N. P., & Marasinghe, R. B. (2022). Are Nurses Ready for Digital Health?. *Sri Lankan Journal of Nursing*, 1(2).
- Nezamdoost, S., Abdekhoda, M., Ranjbaran, F., & Azami-Aghdash, S. (2022). Adopting Mobile Health Applications By Nurses: A Scoping Review. *Journal of Research in Nursing*, 27(5), 480-491.
- Palumbo, R., Nicola, C., & Adinolfi, P. (2022). Addressing Health Literacy in the Digital Domain: Insights from a Literature Review. *Kybernetes*, 51(13), 82-97.
- Paripoorani, D., Gasteiger, N., Hawley-Hague, H., & Dowding, D. (2023). A Systematic Review of Menopause Apps with an Emphasis on Osteoporosis. *Bmc Women's Health*, 23(1), 518.
- Park, E., & Kwon, M. (2021). Testing the Digital Health Literacy Instrument for Adolescents: Cognitive Interviews. *Journal of Medical Internet Research*, 23(3), E17856.
- Pinnarong, R., Siangpipop, S., Harncharnchai, A., Nimmolrat, A., & Thinnukool, O. (2021). Thai Pregnant Mobile Application: Review and Development Report. *Int. J. Interact. Mob. Technol.*, 15(13), 57.
- Prescott, J., & Mackie, L. (2017). Correction:" You Sort of Go Down a Rabbit Hole... You're Just going to Keep on Searching": A Qualitative Study of Searching Online for Pregnancy-Related Information During Pregnancy. *J Med Internet Res*, 19(7), E223.
- Price, R., Miller, T., Anderson, M., & Yoost, J. (2019). 130. Use of Digital Flashcards for Reproductive Health Counseling Among Adolescents. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*. <https://doi.org/10.1016/J.jpag.2024.01.137>
- Poorman, E., Gazmararian, J., Elon, L., & Parker, R. (2014). Is Health Literacy Related to Health Behaviors and Cell Phone Usage Patterns Among The Text4baby Target Population?. *Archives of Public Health*, 72, 1-9.

- Qin, S., Zhang, J., Sun, X., Meng, G., Zhuang, X., Jia, Y., & Zhang, Y. P. (2024). A Scale for Measuring Nursing Digital Application Skills: A Development and Psychometric Testing Study. *BMC Nursing*, 23(1), 366.
- Rachmani, E., Haikal, H., & Rimawati, E. (2022). Development and Validation of Digital Health Literacy Competencies for Citizens (Dhlc), an Instrument for Measuring Digital Health Literacy in the Community. *Computer Methods and Programs in Biomedicine Update*, 2, 100082.
- Rizvijafree, S., Bukhari, N., Muzamill, A., Tasneem, F., & Fischer, F. (2021). Digital Health Literacy Intervention to Support Maternal Child and Family Health In Primary Healthcare Settings of Pakistan During the Age of Coronavirus: Study Protocol for a Randomised Controlled Trial. *Bmj Open*. *Bmj*. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2020-045163>
- Sharma, S., Oli, N., & Thapa, B. (2019). Electronic Health-Literacy Skills Among Nursing Students. *Advances in Medical Education and Practice*, 527-532.
- Tarhan, N., Tutgun-Ünal, A., ve Ekinçi, Y. (2021). Yeni Kuşak Hastalığı Siberkondri: Yeni Medya Çağında Kuşakların Siberkondri Düzeyleri ile Sağlık Okuryazarlığı İlişkisi. *Opus International Journal of Society Researches*, 17(37), 4253-4297.
- T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2024). Nüfusumuzun Yüzde 86,5'i Çevrimiçi, Yüzde 93,8'i Mobil. <https://sgb.uab.gov.tr/haberler/nufusumuzun-yuzde-86-5-i-cevrimici-yuzde-93-8-i-mobil>. Erişim Tarihi: 04.03.2025.
- TÜİK. (2024). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. Sayı:53492 [https://data.tuik.gov.tr/bulten/index?p=hanehalki-bilisim-teknolojileri-\(bt\)-kullanim-arastirmasi-2024-53492](https://data.tuik.gov.tr/bulten/index?p=hanehalki-bilisim-teknolojileri-(bt)-kullanim-arastirmasi-2024-53492). Erişim Tarihi: 13.01.2025.
- Van Der Vaart, R., & Drossaert, C. (2017). Development of the Digital Health Literacy Instrument: Measuring a Broad Spectrum of Health 1.0 and Health 2.0 Skills. *Journal of Medical Internet Research*, 19(1), E27.
- Van Dijk, M. R., Koster, M. P., Oostingh, E. C., Willemsen, S. P., Steegers, E. A., & Steegers-Theunissen, R. P. (2020). A Mobile App Lifestyle Intervention to Improve Healthy Nutrition in Women Before and During Early Pregnancy: Single-Center Randomized Controlled Trial. *Journal of Medical Internet Research*, 22(5), E15773.
- Van Kessel, R., Wong, B. L. H., Clemens, T., & Brand, H. (2022). Digital Health Literacy as a Super Determinant of Health: More Than Simply the Sum of its Parts. *Internet Interventions*, 27.
- Yıldırım, A., Esencan, T., Güder, A. ve Daştan, K. (2023). Ebelik Alanında Kullanılan Mobil Sağlık Uygulamaları. *Karya Sağlık Bilimleri Dergisi* 4 (2), 174-178.
- Warke, B. (2021, February). Designing Interactive Technological Interventions for Menopausal Women: Designing and Developing Interactive Technology Tools to Help Aging Women Navigate Information About Stages of Menopause to Increase Self-Awareness of Biopsychosocial Changes and Manage Lifestyle for an Improved Quality of Life. In *Proceedings of the Fifteenth International Conference on Tangible, Embedded and Embodied Interaction* (Pp. 1-4).
- World Health Organization. (2021). Global Strategy on Digital Health 2020-2025. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240020924>. Erişim Tarihi: 03.01.2025
- World Health Organization. (2020). World Health Organization Digital Health: Transforming and Extending the Delivery of Health Services. <https://www.who.int/europe/news/item/09-09-2020-digital-health-transforming-and-extending-the-delivery-of-health-services>. Erişim Tarihi: 11.11.2024.